

Jag duschar inte

- En undersökning om varför eleverna inte duschar
efter idrott och hälsa lektionerna

Louise Leong

GYMNASTIK- OCH IDROTTSHÖGSKOLAN
Självständigt arbete (grundnivå) 15 hp 47:2011
Studiegång Idrott, fritidskultur och hälsa för skolår 6-9 Vt 2011
Handledare: John Hellström

Sammanfattning

Syfte och frågeställningar

Syftet med undersökningen var att undersöka varför eleverna inte duschar efter idrott och hälsa lektionerna och vad lärarna har för syn på det. Följande frågeställningar har använts.

- Finns det någon skillnad mellan pojkar och flickors argument när det gäller att duscha?
- Hur förhåller sig lärarna till att eleverna inte duschar?

Metod

Metoden som användes var kvalitativa intervjuer. Intervjuerna gjordes med en idrottslärare och fyra elever, två pojkar och två flickor. Dessa elever går alla i årskurs 8. För att undvika att eleverna skulle påverka varandra så valdes att göra intervjuerna med flickorna för sig och pojkarna för sig. Då på detta sätt är risken för att de ska påverka varandra blir mindre genom att vara med en kompis av samma kön. Skolan intervjuerna gjordes på är en grundskola från årskurs 1-9 med två klasser i varje årskurs.

Tillsammans med handledaren konstruerades intervjuerna. Idrottsläraren intervjuades först och några dagar tidigare, detta för att om fler frågor kom upp så skulle det vara möjligt att hinna lägga till dessa innan intervjuerna med eleverna.

Resultat

Ingen av eleverna som intervjuades duschade inte efter idrotten och de sa att deras kamrater inte heller gör det. Ingen av de intervjuade eleverna avstår från idrott och hälsa lektionerna för att slippa duscha. Förutom att de angav olika orsaker fanns ingen skillnad mellan pojkar och flickor. Några av orsakerna som angavs var att de inte orkar, har ont om tid, duschar inte för att ingen annan gör det, man kan bli sjuk på vintern för att det är kallt, föräldrarna säger att de inte får (på grund av att det är kallt ute), det känns skrämmande, det känns som de andra tittar på en och obehagligt att visa upp sig.

Lärarna på skolan har jobbat för att eleverna ska duscha genom att hela tiden nämna det och tagit upp det på elevrådet. Skolan har även köpt in bås till duschen som ändå inte verkar användas.

Slutsats

De främsta orsakerna varför de inte duschar är att ingen annan gör det och att det är ont om tid.

Läraren och hans kollegor känner till problemet och har även jobbat för att rätta till det, men de känner inte längre någon ork då det inte gett något resultat.

Innehållsförteckning

1 Inledning.....	1
2 Bakgrund	2
2.1 LPO 94	2
2.2 Tidigare forskning som rör ämnet.....	2
2.3 Kulturella problem	3
3. Syfte	4
3.1 Frågeställningar.....	4
4. Teoretiskt perspektiv	4
4.1 Konformitet	4
4.2 Symboler	5
5. Metod	6
5.1 Val av metod	6
5.2 Urval.....	6
5.3 Genomförande.....	7
5.4 Databearbetning	7
5.5 Tillförlitlighetsfrågor.....	7
5.6 Etiska aspekter.....	8
6. Resultat.....	8
6.1 Intervjun med läraren	8
6.2 Intervjun med flickorna.....	10
6.3 Intervjun med pojkarna	10
Sammanfattning av intervjuerna	12
7. Diskussion.....	13
7.1 Metod diskussion.....	16
8. Referenslista	17

1 Inledning

Den här uppsatsen skrivs i kursen ”självständigt arbete”. Under min utbildning på Stockholms universitet har jag på skolan där jag har haft min VFU (Verksamhets Förlagda Utbildning) uppmärksammat att eleverna inte duschar efter idrott och hälsa lektionerna. Eleverna duschar fram till högstadiet men sedan slutar de. Varför? VFU- skolan ligger i en förort till Stockholm som är en invandrartät stadsdel. Ungefär 93% av eleverna på skolan har utländsk bakgrund. Undersökningen gjordes för att se varför eleverna inte duschar och att få fram orsaken till varför de slutar när de börjar i högstadiet.

För att försöka förstå fenomenet så har konformitet använts som teoretiskt perspektiv och metoden som valdes är kvalitativa intervjuer.

I kursplanen för idrott och hälsa står det mycket om hälsa och livsstil men att eleverna måste duscha eller sköta sin hygien nämns inte. Beroende på hur man tolkar hälsa, så är det svårt att agumentera för att eleverna ska duscha eftersom att det inte står att de måste.

Själva problemet är att eleverna luktar illa (framför allt pojkarna) då de börjar komma in i puberteten. Både jag och min handledare har hört andra lärare på skolan klaga över att eleverna luktar illa när de kommer från idrott och hälsa lektionerna.

Slättberg (2010, sid. 31) är idrottslärare och skriver att redan i tidig ålder avstår barn från idrott och hälsa lektionerna för att de känner att de inte kan leva upp till idealen i media. Han säger att istället för att strunta i eleverna och hoppas på det bästa så måste vi ta det på allvar. Även fast dessa elever gillar idrott och att motionera så avstår de från lektionerna på grund av omklädning och dusch. Som början till att lösa problemet så bör man se över miljön i omklädningsrummet. Slättberg (2010, s. 31) föreslår att draperier och bås kan vara en lösning för elever som av kulturella anledningar inte vill byta om och duscha med andra. Ett annat alternativ kan vara att duscha i personalrummet för att få duscha ostört. Eleverna borde inte uteslutas från lektionerna för att de inte vill byta om och duscha. En lösning tillvidare skulle detta skulle kunna vara en promenad. (Slättberg, 2010, s. 31)

Det är inte bara jag som uppmärksammat detta problem. Lindbom(2010, www.lararnasnyheter.se) skriver om Niklas Sjögren som är idrottslärare på Varbergs Montessoriskola, och där de också haft problem med elever som inte duschar efter lektionerna. Läraren säger att anledningarna till att eleverna inte duschar kan vara att de

tycker det känns obehagligt att duscha med andra, att miljön i duschrummet är ofräsch eller att de har för lite tid på sig. Många av eleverna som har idrott sista lektionen på dagen säger att de går hem och duschar. Enligt Lindbom (2010, www.lararnasnyheter.se) så tror inte Niklas Sjögren på detta, utan tror istället att de struntar i att duscha för att de bryr sig helt enkelt inte om sin hygien. Problemen med elever som inte duschar kommer främst i högstadiet och det är samma för både pojkar och flickor men det är framförallt flickorna som är fixerade vid kroppen och ideal.

Niklas Sjögren säger också att det är många skolor som har öppna duschutrymmen vilket kan göra att det känns utpekande. Några skolor har väggar mellan varje dusch och några skolor har enskilda bås där man kan duscha ostört. Det sistnämnda skulle han själv vilja ha och tycker att kostnaderna inte är omöjliga för att kunna genomföra det. (Lindbom, 2010, www.lararnasnyheter.se)

2 Bakgrund

2.1 LPO 94

I LPO94 står det inget om att eleverna ska sköta sin hygien eller duscha efter idrotten men däremot står det om hälsa och livsstil. Däri skulle hygien kunna räknas in.

I kursplanen för idrott och hälsa står: ”Ämnet idrott och hälsa syftar till att utveckla elevernas fysiska, psykiska och sociala förmåga samt ge kunskaper om den egna livsstilens betydelse för hälsan.” (Skolverket 2011-03-25) Under mål att sträva mot står det att eleven ”utvecklar en god kroppsuppfattning och kunskaper som gör det möjligt att se, välja och värdera olika former av rörelse ur ett hälsoperspektiv, stimuleras till ett bestående intresse för regelbunden fysisk aktivitet och tar ett ansvar för sin hälsa.” (Skolverket 2011-03-25) Hygien eller dusch nämns inte alls men som citaten säger så står det att ämnet ska ge kunskaper om betydelse för hälsan och att eleverna ska ta ansvar för den. Om man väljer att se hygien som hälsa så borde det ingå i ämnet. Dock står det inget konkret så har lärarna därför ansvar för att eleverna duschar?

2.2 Tidigare forskning som rör ämnet

Många elever, fler flickor än pojkar, känner obehag och negativitet till idrott och hälsa. De elever som har den inställningen känner också att deras föräldrar inte anser att ämnet är

viktigt och de tror heller inte på sin egen förmåga. Många lärare tycker inte att det ligger lika mycket fokus på prestation som det gjorde förr. Däremot känner eleverna att det gör det och känner sig därför utsatta. (Bråkenhielm, 2008, s. 30)

Rees mfl.(2006, s. 818) skriver om en studie på elever mellan 11- 16 år som inte vill delta på idrottslektionerna på grund av olika hinder. Studien visar att framförallt flickor avstår från undervisningen på grund av att de inte får tillräckligt många valmöjligheter till aktiviteter eller att de inte blir tillfrågade om vilken aktivitet de helst skulle vilja göra. En annan orsak var att de inte tyckte om reglerna och miljön i dusch och omklädningsrum och de tyckte även att de hade för lite tid på sig att duscha och byta om. (Rees mfl., 2006, s. 818)

Maria Jönsson (2007, s. 23) har skrivit ett examensarbete på högskolan i Halmstad om varför elever väljer att avstå från undervisningen i idrott och hälsa. Med hjälp av intervjuer får hon fram att en anledning till att elever inte deltar på idrotten är skönhet och kroppsideal.

Elever som har idrott som sista lektion på dagen brukar gå hem och duscha och de tycker inte att det är ett problem att duscha med andra, men de utsätts inte för det heller. Även fast de duschar hemma så tycker de att det skulle vara bra med enskilda duschar. Jönsson (2007, s.23) förklarar att en elev berättade i hennes studie att en klasskamrat kommenterade hennes kropp en gång och därför vill hon inte duscha nu. Ett annat sätt att skapa en anledning till att inte duscha är att de inte anstränger sig tillräckligt på lektionerna och därför anser de inte att de behöver duscha. (Jönsson, 2007, s. 23)

2.3 Kulturella problem

En orsak till varför eleverna inte duschar skulle kunna vara kulturella skillnader. Skolan ligger i en invandrartät stadsdel vilket innebär många olika kulturer och det går framförallt många muslimer på skolan.

I boken *Islam, muslimer och den svenska skolan* skriver Jonas Otterbeck (2000, s. 58-59) att inom islam är det viktigt att hålla kroppen frisk och ren innan tidebönen, som de anser vara andlig och fysisk motion. Det händer att muslimska föräldrar protesterar mot att deras barn, framförallt flickor, ska byta om och duscha tillsammans med andra, eller överhuvudtaget delta i idrott och hälsaundervisningen. De får inte visa sin kropp för andra och idrottskläderna anses oanständiga då man har korta shorts och kanske åtsittande kläder. Detta är väldigt aktuellt när det gäller simning eftersom att man är halvnaken i bassängen. Det kan anses som en synd att bara sitta vid sidan av och titta på för att man inte har så mycket kläder på sig. Det anses

oanständigt att ens titta på någon på grund av det. I vissa fall kan muslimer få delta i simundervisningen om de har kläder på sig. (Otterbeck, 2000, s. 58-59)

Larsson mfl. (2010, s. 74) har gjort en fördjupningsstudie där 17st lärare i idrott och hälsa har blivit intervjuade. I studien visar det sig att problemet med elever som inte duschar är inte bara bland svenska elever utan många lärare som deltagit i en undersökning med intervjuer som metod anser att det är mer problem bland elever med annan kulturell bakgrund. (Larsson mfl., 2010, s. 74)

3. Syfte

Syftet med undersökningen är att se varför eleverna inte duschar efter idrott och hälsa lektionerna och vad lärarna har för syn på det.

3.1 Frågeställningar

- Finns det någon skillnad mellan pojkar och flickors argument när det gäller att duscha?
- Hur förhåller sig lärarna till att eleverna inte duschar?

4. Teoretiskt perspektiv

Som teoretisk utgångspunkt valdes konformitet. Den valda teorin kan ge ökad förståelse för varför eleverna inte duschar. Symboler beskrivs också som kan ha betydelse för olika grupper och varför man använder det. Nedan följer en beskrivningen för konformitet och symboler.

4.1 Konformitet

En grupp är inte bara en samling människor utan en grupp är flera människor som integrerar och samspelar med varandra. Eisele (2003, s. 16) tar upp ett exempel om människor som åker tillsammans i en hiss. Detta kan man inte kalla för en grupp men om hissen skulle stanna så människorna måste samspela med varandra och har ett gemensamt mål så kommer människorna bli en grupp. (Eisele, 2003, s.16) Konformitet skapas för att man ser sig själv tillhöra en grupp och vill ha tryggheten som en grupp kan ge. Man måste därför bli accepterad i en grupp för att få känna den tillhörigheten och tryggheten. (Aakhi Kassling, 2009, s. 2) ”Konformitet betyder att någon eller några ändrar åsikt, beteende eller värderingar i riktning mot gruppens normer.” (Eisele, 2003, s. 82) Detta gör individen för att kunna passa in i gruppen.

Konformitet har tre huvudfunktioner:

Normativ påverkan

Den normativa påverkan får individen att agera och bete sig på ett visst sätt. Det är oskrivna regler som man följer för att alla andra gör så, ett sätt att uppföra sig på. Bryter man mot dessa regler eller normer så kan andra anse att det är okej att bestraffa eller driva med personen på något sätt. (Eisele, 2003, s. 83-84)

Informativ påverkan

Människor kan ändra sina åsikter beroende på responsen från andra. För att bli accepterad i vissa grupper måste individen ha samma tankar och åsikter som gruppen. Eller att ens tankar och åsikter blir accepterade av övriga medlemmar.

Vi söker oss till grupper och personer som har liknande värderingar som en själv. Detta för att få bekräftelse om att vi har rätt i vissa saker. (Eisele, 2003, s. 84-85)

Interpersonell påverkan

Interpersonell påverkan är när gruppen försöker ändra eller övertala individen på något sätt för att individen har annorlunda åsikter eller agerar annorlunda. Det är alltså majoriteten eller gruppen i sig som går mot individen på något sätt för att han/hon är avvikande. (Eisele, 2003, s. 85)

4.2 Symboler

I en grupp skapas alltid symboler av gruppmedlemmarna. Symboler kan visa sig på olika sätt som materiella saker, ett sätt att prata på, gemensamt intresse för aktiviteter som till exempel sport, musik eller kläder.

Symbolerna skapas för att kunna visa vilken typ av grupp de är och vilka som är medlemmar i gruppen. Genom att en av individerna bär på symbolen så kan man urskilja personen från de andra grupperna, man ser vart han/hon tillhör eller inte tillhör. Det kan också vara ett sätt att känna frihet. Man har något att falla tillbaka på och något som stöttar en. Vissa kan anses som ”rebeller” för att de går emot de vuxnas system och regler. (Lalander & Johansson, 2007, s. 52-53)

När en grupp skapas så utvecklas också symboler, värderingar och regler. När gruppen sedan fortsätter att utvecklas kommer den skapa en gruppkultur, med denna gruppkultur samspelar

de med varandra enligt gruppens regler. En grupp har en viss stryka där medlemmarna känner sig trygga. Att vara medlem i en grupp kan betyda att man är rädd för gruppen på grund av bestraffningar eller att avvika från den. Gruppen kan också stärka en som individ. (Lalander & Johansson, 2007, s. 56-57)

5. Metod

5.1 Val av metod

Valet av metod föll på en kvalitativ studie med intervjuer. En intervju med en idrottslärare och två intervjuer i par, två flickor och två pojkar. Undersökningen genomfördes för att få en ökad förståelse för varför eleverna inte duschar efter idrotten på just den här skolan.

En kvalitativ intervju ställer ofta öppna svar så att personen som blir intervjuad kan svara mer utförligt och med egna ord. Det kan också vara så att man väljer att ställa vissa frågor i viss ordning vilket gör att intervjun blir mer strukturerad. Det kan också vara tvärtom att man ställer frågorna i en slumpmässig ordning och därför blir den i låg grad strukturerad. Syftet med en intervju är att ta reda på eller få kunskap om något fenomen som personen upplever. (Patel & Davidson, 2003, s. 78) Jag skulle vilja påstå att det var en blandning av strukturerad och ostrukturerad intervju. Till eleverna hade tre frågorna öppna svar och tre hade inte. Alla frågor till läraren hade öppna svar. Jag valde ordningsföljd för frågorna för att det skulle finnas en "röd tråd" genom intervjuerna.

5.2 Urval

Den första tanken var att göra intervjuerna med endast lärarna men kom då fram till att det var eleverna som var mest intressanta. Valet av ålder spelade inte så stor roll, det blev slumpmässigt men alla gick i högstadiet årskurs 8. Eleverna som intervjuades var två flickor och två pojkar, alla från årskurs 8. Önskemålet vid urvalet var att minst en flicka och en pojke var muslimer vilket också infriades. Valet av elever gjordes tillsammans med läraren om vilka han ansåg skulle passa bra till intervjun. Båda flickorna är muslimer och en av pojkarna är muslim. Detta gjordes för att se om det fanns en kulturell skillnaden. Även här var läraren till stor hjälp då han kände till elevernas kulturella bakgrund. Kontakt togs med handledaren på VFU skolan . Information gavs om studien och dess upplägg. Tillsammans bestämdes dag och tid för intervjuerna. Efter det tillfrågades eleverna om de ville ställa upp och eleverna informerades om studiens syfte. Alla eleverna svarade ja.

5.3 Genomförande

Intervjuerna valdes att göra i par för att de skulle känna sig mer bekväma och kanske diskutera lite med varandra. Något som också kan vara negativt för att de kan påverka varandras uppfattning. Läraren intervjuades några dagar tidigare, detta för att om fler frågor kom upp så skulle dessa hinna läggas till innan intervjuerna med eleverna.

Intervjuerna spelades in för att sedan transkriberas för att lättare kunna analysera materialet. Läraren intervjuades först i ett litet rum där vi satt ostört. När det var dags för intervjuerna med eleverna bokades ett konferensrum på skolan så vi kunde sitta ostört. Det blev inget bortfall. Intervjuerna tog olika lång tid även fast det var samma frågor. Intervjun med flickorna tog ungefär sex minuter medan pojkarnas tog ungefär tio minuter. Det hade varit bra om båda intervjuerna hade varit längre, speciellt flickornas, för att då kunnat fått ut mer av det. För att försöka få mer uttömmande svar av flickorna försöktes långa pauser och följdfrågor. Det visade sig i transkriberingen då pojkarnas intervju blev längre och som man kan se under analysen så gav de mer uttömmande svar och information.

5.4 Databearbetning

Intervjuerna transkriberades och det som var relevant och viktigt ströks under. Texten lästes flera gånger och det som var relevant och viktigt stärks under och antecknades.

Under resultatdelen beskrivs det översiktligt vad som kom fram av intervjuerna. Först av läraren sedan flickorna och till sist pojkarna. Som avslutning jämfördes intervjuerna med varandra för att se vilka skillnader eller likheter som fanns mellan dem.

5.5 Tillförlitlighetsfrågor

Frågeställningarna blev besvarade med metoden som valdes. Ett representativt urval har försökts få fram med intervjuerna men fyra elever är inte optimalt. Helst skulle det gjorts fler intervjuer med fler elever från olika årskurser i högstadiet för att det skulle bli mer tillförlitligt. Fråga ett, tre och fyra av frågorna till eleverna var kontrollfrågor för att konkret få svar på vissa saker, till exempel om eleverna duschar eller inte.(se bilaga 2). Eftersom att undersökningen utgick från att jag såg att eleverna inte duschade så var det nödvändigt med kontroll frågor för att vara säker på att det stämde.

5.6 Etiska aspekter

Informationskravet

När det var dags för intervjuerna gavs en förklaring om vad intervjun handlade om och varför uppsatsen skrevs. Eleverna blev upplysta om att de kunde avbryta intervjun om de kände obehag eller avstå från att svara på en fråga om dem inte ville.

Samtyckeskravet

Självklart så var jag tvungen att ha de intervjuade personernas tillåtelse att få intervjua dem vilket jag bara frågade och de svarade ja. Målsman har tyvärr inte blivit informerad på grund av tidsbrist.

Konfidentialitetskravet

Eleverna fick information om att ingenting skulle hända dem på grund av svaren, till exempel att någon av deras lärare skulle bli arga eller att det skulle påverka dem på något sätt.

Eleverna fick också förklarat att de är anonyma i arbetet och att ingenting som skrivs kommer kunna kopplas till dem.

Nyttjandekravet

Enligt nyttjandekravet förklarade jag också att datan som kommer fram kommer bara användas till uppsatsen och ingenting annat. (Vetenskapsrådet)

6. Resultat

6.1 Intervjun med läraren

Läraren säger att han jobbat på skolan i nio år och anser att det alltid varit ett problem med att eleverna inte duschar. Läraren berättar att de sitter med i omklädningsrummet från ettan till sexan. Det är alltid konflikter och det är alltid någon som vägrar duscha. I intervjun förklarar läraren att de lägger ner mycket energi och tid på det och sedan märker de att på högstadiet så spricker det för att eleverna struntar i att duscha. De har tagit upp det på elevrådet och då kostar skolan på sig att köpa in bås som man kan låsa men det är ändå ingen skillnad.

Det finns en dusch i lärarrummet och en dusch i materialrummet att tillgå men det är bara någon enstaka elev som använder dem. Han fortsätter berätta att det verkar vara någon tradition på skolan att ingen duschar. Lärarna har inte så bra koll på flickorna för att de har bara en kvinnlig idrottslärare så det är bara hon som kan vara i flickornas omklädningsrum. Han ifrågasätter varför man ska slösa energi på att tjata om duschen varje lektion när det ändå

inte spelar något roll för att eleverna slutar duscha när de kommer upp i högstadiet. Enligt läraren känns det väldigt ohygieniskt och att det här problemet inte finns på andra skolor, utan där är det tvärtom. Där kan man istället bli retad för att man inte duschar. Det framträder inte om han har någon grund till påståendet.

Läraren tycker själv att det är väldigt viktigt att duscha för det har med hygien att göra. Det har alltid varit så att man duschar efter ett pass och då spelar det ingen roll om det är i skolan eller föreningsidrott. Oavsett om man är ute eller inne eller när som helst på året så blir man ändå svettig. Han vet om att det är många som duschar hemma men tycker det är konstigt att låta svetten torka in hela dagen i skolan. Läraren säger att det är ohygieniskt och det luktar äckligt. Läraren påpekar också igen att han inte orkar bry sig mer för att det inte ger något resultat. Från intervjun framgår det också att ibland byter inte eleverna om till idrotten utan de kommer med ”mjukisar” till skolan och säger att de är ombytt. Läraren tycker att det ligger lite hos eleverna att ta ansvar för det då man i högstadiet börjar bli äldre.

Nu orkar lärarna inte lägga ner tid och ork på att tjata på eleverna utan de har släppt det lite. De kan sitta i omklädningsrummet 20-30min efter lektionen för att någon vägrar duscha.

Ombytnings- och duschtid ligger inte under lektionstid utan eleverna har tio minuter innan och tio minuter efter lektionen på sig att duscha och byta om.

På frågan om vem som har ansvaret att undervisa så svarade läraren att förmodligen så ligger ansvaret hos idrottslärarna men han tycker också att ansvaret ligger till en viss del hos de andra lärarna. Han tror att om man skulle fråga de andra lärarna så skulle de säga att ansvaret ligger på idrottslärarna.

Undervisningen om hygien börjar de med från ettan. Läraren säger att de inte har en hel lektion för att undervisa om hygien utan de nämner och informerar konstant. Han funderar högt för sig själv och tänker att föräldrarna kanske slänger ner en handduk i ryggsäcken och antar att barnen duschar fast de inte gör det. Det är aldrig någon förälder som har ringt och klagat på att deras barn inte duschar.

På frågan om läraren tror att elevernas kulturella bakgrund har någon påverkan så svarar han att han inte tror det men han vet inte säkert. Han säger att han inte vet hur det fungerar i andra länder men att hygien är något globalt och är viktigt i många länder.

Det framkommer i intervjun att orsakerna som läraren tror varför eleverna inte duschar är; för att de har kommit in i puberteten, de vill inte blotta sig inför andra, traditioner på skolan och att alla har mobiler och filmkameror.

6.2 Intervjun med flickorna

Flickornas åsikter verkar vara samma och jag kände inte att de påverkade varandra på något sätt så därför förklaras inte enskilda svar från flickorna. Den första frågan var om eleverna duschar på idrotten. Svaret blev ett lite fnissande och bestämt nej. Förut brukade de duscha men det framgår inte tydligt varför de slutade. Svaret de gav var att de inte orkar duscha efter lektionen och att de har för lite tid på sig. De berättar att de brukar gå ut och ta lite luft och sedan byter dem om till de vanliga kläderna igen. Flickorna säger att deras kamrater inte heller brukar duscha men om de har jobbat bra och är jättesvettiga så brukar de duscha. Flickorna brukar aldrig avstå från undervisningen för att slippa duscha och de tror inte att deras kamrater gör det heller.

Miljön i omklädningsrummet uppfattar de som att toaletterna är äckliga, golvet brukar vara äckligt och i duschen är det också äckligt för att småbarnen brukar kissa där.

Båsen verkar de inte använda på grund av att de tycker det är äckligt i duschutrymmet. Båda flickorna är muslimer och tycker inte det är ett problem att visa upp sig. ”Om det bara är tjejer gör det inget”. De har aldrig frågat om de får duscha uppe hos lärarna och de framgår att de har inte fått någon information att man kan duscha där heller.

Orsakerna som kom fram av flickorna var att de inte orkar, har inte lust, för lite tid till nästa lektion och om de inte har presterat bra på lektionen så att de blivit svettiga.

6.3 Intervjun med pojkarna

Samma frågor ställdes till pojkarna och de hade ungefär samma uppfattningar som flickorna men de hade mer uttömmande svar än flickorna. Pojkarna kallas för R och A för att skilja på dem.

Ingen av pojkarna brukar duscha i skolan. Båda brukade duscha förut innan de kom upp i högstadiet och A säger att på vintern är det inte så bra att duscha för det är inte bra att bli blöt och sedan gå ut i kylan. Han sa också att åsikten kom hemifrån familjen och att det kanske är många som tänker så och lyssnar på sina föräldrar.

R sa att han alltid duschar hemma vid skoldagens slut om han inte hinner mellan lektionerna. ”Men om jag ska byta om till mina gympakläder som jag har svettats i och sen byter till mina vanliga kläder så känns det förjävligt”. Samma person påstår också att det alltid kommer in en annan klass och stör om man ska duscha.

De båda pojkarna slutade duscha för att det är ingen som gör sällskap och det känns skrämmande att stå och duscha själv när alla klasskamrater går till nästa lektion direkt. Båda slutade duscha i sjuan. Deras kamrater duschar inte heller i skolan men några enstaka som bor nära brukar gå hem och duscha för att sedan komma till nästa lektion.

Pojkarna avstår aldrig från idrott och hälsa undervisningen för att slippa duscha och vad de vet så gör inte deras kamrater det heller. R säger ”ja asså skit i duschen, man är hellre med på undervisningen”. Samma person anser också att några kamrater kan prestera mindre för att inte bli svettiga och därför anse att de inte behöver duscha. Förr (i sjunde klass) hände det också att vissa kunde avstå från idrott och hälsa undervisningen helt för att de inte ville duscha.

Miljön i omklädningsrummet upplever A som kallt på vintern och någon dusch saknar varmvatten. R sa att det inte finns några speglar och att det är någon toalett som saknar varmvatten. Men detta har inte kommit fram till lärarna. R sa att det inte finns något tillfälle att berätta eller att han har glömt när tillfälle ges.

På den sista frågan om varför de inte duschar så verkar pojkarna börja fundera lite över situationen. R sa att det är bara i skolan som det känns jobbigt att duscha med andra men inte annars. Han tycker att det känns skrämmande för att alla inte respekterar varandra och det känns som att andra tittar på honom. R berättar också att det händer att en tjej går förbi omklädningsrummet och tittar in. A som är muslim ser inte duschandet som något problem för att han brukar ta med sig extra shorts att duscha i. Orsakerna som kom fram under intervjun var att man kan bli sjuk på vintern för att det är kallt, föräldrarna säger att de inte får (på grund av att det är kallt ute), ont om tid till nästa lektion, känns skrämmande, känns inte tryggt för att låsen i båsen är trasiga, det känns som de andra tittar på en, obehagligt att visa upp sig och det som verkar vara den främsta orsaken hos pojkarna är att ingen annan gör det.

Pojkarna fick ett förslag av mig under intervjun, att de två skulle bestämma att de duschar tillsammans efter lektionerna. R svarade då att de aldrig har pratat om duschsituationen men med intervjun så började det komma på tal så han och A ”..kanske grundar det”. Han tyckte också det skulle vara bra att samla alla pojkar för att prata om det och då tror han att några fler skulle hoppa på idén.

Sammanfattning av intervjuerna

Det man ser med intervjuerna mellan eleverna är att det inte verkar vara så stor skillnad mellan pojkarna och flickorna. Ingen av de intervjuade eleverna duschar och de säger också att ingen av deras kamrater duschar. Det som framgår främst hos flickorna är att de säger att de inte orkar duscha efter lektionerna och hos pojkarna verkar den främsta faktorn vara att de inte duschar för att ingen annan gör det. Detta skulle man kunna anta är samma för flickorna men det finns inget konkret som säger det. Ingen av eleverna brukar avstå från undervisningen för att de inte vill duscha men i intervjun med pojkarna säger en av elevena att det kunde vara så förut att man inte deltog i undervisningen för att slippa duscha eller att man inte gjorde sitt bästa för att slippa bli svettig. Brist på tid verkar också vara en stark gemensam faktor.

Samtliga elever verkar tycka att miljön är äcklig i omklädningsrummet. I pojkarnas intervju framgår det också att låsen är trasiga i båsen vilket kan vara en faktor till varför de inte vill använda dem. Båda flickorna och en av pojkarna är muslimer. Ingen av dessa elever verkar tycka att det är ett problem som är kopplat till deras religion eller kultur. De verkar lösa det på sitt eget sätt om det uppstår något hinder. Det som båda intervjuerna också verkar ha gemensamt med varandra är att de inte visste om att de har möjlighet att duscha i lärarrummet.

Läraren uppger att eleverna inte duschar vilket eleverna också uppger. Läraren säger att det finns bås i omklädningsrummet men att de ändå inte vill använda dem. Men som nämnt tidigare så verkar låsen vara trasiga. Läraren säger att det finns duschmöjligheter i personalrummet och att eleverna vet det men på något sätt verkar det som att informationen inte har gått fram till eleverna eller att de inte har lyssnat på informationen.

Läraren säger att det verkar vara en tradition på skolan att man inte duschar. Han säger också att eleverna duschar hemma men att det känns äckligt att de låter svetten torka in hela dagen i skolan. Läraren sa också att eleverna hade tio minuter innan och tio minuter efter lektionen för att byta om och duscha. Detta tycker eleverna är för lite tid. Läraren tror inte heller att elevernas kulturella bakgrund har något med problemet att göra, precis som man får fram av eleverna att de inte gör heller. Det man kan se är att läraren har en bra bild över hur situationen ser ut men att han och hans kollegor inte orkar lägga ner tid och energi på det längre.

7. Diskussion

Bråkenhielm (2008, s. 30) Skrev att många elever känner obehag och negativitet till ämnet idrott och hälsa. Vilken typ av obehag och negativitet framgår inte men det skulle kunna vara obehag på grund av omklädning och duschsituationen.

Jönsson (2007, s.23) tog upp problemet med att eleverna inte vill visa upp sig för andra där det handlar mer om skönhet och kroppsideal. I den undersökningen var det en elev som berättade att en klasskamrat hade kommenterat hennes kropp en gång och därför duschade hon inte.

I denna undersökning var det en av de fyra eleverna som tyckte att det kändes jobbigt att blotta sig för andra. Pojken som tyckte det sa att det kändes skrämmande och obehagligt att duscha och visa sig inför andra. Detta kände han bara i skolan och inte annars. Eleverna har bås i duscharna som inte verkar användas. Under intervjun med pojkarna så kom det fram att låset i båset är trasigt. Här är det tydlig brist på kommunikation mellan lärare och elever. Om det kom fram till lärarna att låsen är trasiga så skulle de förmodligen/förhoppningsvis bli lagade.

Jönsson (2007, s.23) skrev också att eleverna hittar ett sätt att komma undan duschen genom att inte anstränga sig så de blir svettiga. Flickorna i intervjun brukar inte anstränga sig mindre för att slippa duscha men de berättade att när de har jobbat hårt och blir jättesvettiga så duschar dem. Flickorna resonerar alltså ungefär på samma sätt; att de behöver bara duscha om de är svettiga. En av pojkarna förklarade också att vissa kamrater kunde prestera sämre för att inte bli svettiga och därför slippa duscha. För just dessa elever som väljer att inte anstränga sig skulle det kunna finnas konformitet eller en symbol. Elevernas symbol är att de inte anstränger sig tillräckligt så de blir svettiga. (Lalander & Johansson, 2007, s. 52-53)

I intervjun med läraren så trodde han att en av orsakerna till att eleverna inte duschade var för att alla har mobiler med kamera. I intervjuerna med eleverna kommer det inte fram att de är rädda för att bli fotograferade men ett sådant skäl kan inte helt uteslutas.

De fyra eleverna i intervjuerna säger att det är en orsak till varför de inte duschar, för att det är ont om tid. Enligt läraren så har eleverna tio minuter innan lektionen och tio minuter efter för att byta om och duscha. Det framgår inte om han tycker att tiden räcker till eller inte. I Rees (2006, s. 818) studie visar det sig också att ont om tid är en anledning till varför eleverna inte deltar i undervisningen.

Som nämnt tidigare så ligger skolan i en invandrartät stadsdel och därför finns det många olika kulturer på skolan. Otterbeck (2000, s. 58-59) skrev att det kan vara problematiskt för eleverna att byta om tillsammans, även fast omklädningsrummen är uppdelat mellan pojkar och flickor. Tre av eleverna som intervjuades var muslimer. Ingen av dessa elever har något kulturellt problem med att duscha eller byta om inför andra. I intervjun med flickorna sa de att det inte spelar någon roll för att det bara är flickor i omklädningsrummet. Pojken som var muslim visar inte upp sig men ser det ändå inte som ett problem för att han duschar med shorts.

Larsson mfl. (2010, s. 74) skrev att i deras undersökning var det många idrottslärare som tyckte att problemet med duschandet var större bland elever med annan kulturell bakgrund. I denna undersökning visade det sig att eleverna med en annan kulturell bakgrund verkade inte alls tycka att det är ett problem. Detta kan förmodligen skilja sig beroende på vad det är för skola. Eleverna på skolan i undersökningen är vana vid att deras kamrater kan ha vissa hinder på grund av kultur. I en skola med inte lika många elever med en annan kulturell bakgrund kanske inte är vana vid det och därför vågar de eleverna inte blotta sig heller.

Miljön i omklädningsrummet verkar vara en bidragande faktor till varför eleverna inte duschar. Flickorna tycker att toaletterna, golvet och duscharna är äckliga. Enligt pojkarna är det kallt i omklädningsrummet och någon dusch saknar varmvatten. En av pojkarna sa att det saknas speglar. Självklart är omklädningsrummet inte lika rent i slutet på dagen som i början men att ordna varmvatten och speglar är förmodligen inte omöjligt.

Det går inte fastslå att eleverna inte bryr sig om sin hygien då samtliga personer som blev intervjuade säger att de duschar hemma. En av pojkarna sa också att det känns förjävligt att ta på sig vanliga kläder när man är svettig och inte har duschat. Eleverna verkar medvetna om att de måste duscha men det finns samtidigt en okunskap som kommer fram från en av pojkarna. Han förklarade att man kan bli sjuk om man duschar och sedan går ut i kylan. Pojken förklarar också att uppfattningen han har om duschen på vintern kommer hemifrån, alltså från föräldrarna.

I intervjun med pojkarna lyste ett problem genom som verkar väga ganska tungt, att de inte duschar för att ingen annan gör det. Att eleverna inte duschar verkar vara en symbol på skolan. De kanske hör från de äldre eleverna att de inte duschar så därför gör de inte det heller.

Samma sak som när man ser på saken med konformitet. Eleverna följer med strömmen och gör som alla andra gör. Man kan förstå att det känns jobbigt om alla klasskamrater går och man vill inte vara kvar själv. Dessutom om eleverna bara har tio minuter efter lektionens slut så förstår man att det är svårt att hinna till nästa lektion. Det kan också vara ett sätt för eleverna att sätta sig upp mot lärarna för att känna frihet, att ingen kan bestämma över dem. Eftersom att lärarna sitter i omklädningsrummet fram till årskurs sex så är eleverna sedan fria fram till årskurs sju. Lärarna är inte där och därför känner de att de kan göra vad de vill, till exempel gå emot vad lärarna säger att de ska göra. Det skulle också kunna vara så att de vill verka tuffa framför sina kamrater eller att de inte vågar duscha för att ingen annan gör det. Pojkarna i intervjun tyckte att det kändes skrämmande att stå och duscha själv när alla går. Den skrämmande känslan behöver inte vara att dem står där själva utan det kan vara skrämmande att de avviker från den övriga gruppen.

Eleverna kan ha normativ, informativ och interpersonell påverkan på varandra. En oskriven regel på skolan kan vara att på högstadiet så duschar man inte och alla följer reglerna för att de inte vill bli utsatta på något sätt för att de är avvikande, alltså normativ påverkan.

En av pojkarna under intervjun tyckte det kändes jobbigt att ta på sig vanliga kläder igen efter att man blivit svettig. Han säger också att det känns skrämmande att vara kvar själv och duscha. Responsen han får av kamraterna kanske gör att han inte vågar duscha, alltså informativ påverkan. Det skulle också kunna vara så att klasskamraterna övertalar någon till att inte duscha på grund av olika saker, alltså interpersonell påverkan. (Eisele, 2003, s. 83-85)

Den främsta orsaken till varför eleverna inte duschar är för att ingen annan gör det. Eleverna verkar inte ha reflekterat så mycket över varför de inte gör det heller. Lärarna har jobbat för att eleverna ska. De har till exempel tagit upp problemet i elevrådet och köpt in bås till duscharna, vilket ändå inte ger resultat eftersom eleverna ändå slutar duscha när de börjar i högstadiet. Läraren i intervjun sa också att lärarna har släppt problemet lite för att de inte orkar. Om det inte nämns i läroplanen eller kursplanen att eleverna måste duscha så kan man ju undra varför de jobbar med det. Det beror på hur man tolkar läroplanen också eftersom att begreppet hälsa återkommer ofta.

Tydligt så finns det mycket att göra åt miljön i omklädningsrummet. Saker är trasiga, varmvattnet fungerar inte och speglar verkar vara något eleverna vill ha. Dessa saker känns inte omöjliga att ordna. Informationen om detta verkar inte ha kommit fram till lärarna eller

vaktmästaren, om det nu är han/hon som har hand om det, vilket resulterar i att eleverna inte trivs.

Läraren sa också att de informerar om hygien och att de måste duscha men att de inte ägnar en hel lektion åt det. Om jag hade varit lärare på skolan skulle jag kontaktat elevernas föräldrar och förklarat problemet, men som det också framgår i intervjun så verkar några föräldrar säga till sina barn att det är farligt att duscha på vintern för att man kan bli sjuk. Okunskapen verkar stor hos både föräldrar och elever. Ett möte vore bra och lärarna skulle kanske behöva ägna en lektion åt hygien och dusch. Som en ambitiös lärarstudent är det lätt att säga detta men det är förmodligen svårare att utföra i praktiken.

7.1 Metod diskussion

Datansamlingen till uppsatsen skulle varit bättre om fler intervjuer gjorts. Fyra intervjuer är inte tillräckligt för att det ska bli tillförlitligt. Fyra elever i årskurs 8 kanske kan representera en klass till viss del men eftersom problemet sträckte sig över hela högstadiet så behövs elever från årskurs 7 och 9 också. Målet med kvalitativa intervjuer var att gå in på djupet för att försöka förstå eleverna och läraren. Undersökningen hade kunnat gjorts med enkäter vilket blir mer ytligt men det skulle gå att genomföra. Det skulle gå att nå ut till fler elever med enkäter och kanske få fram fler orsaker men det skulle kanske bli svårare att förstå eleverna då.

8. Referenslista

Aakhi Kassling, Sanna (2009). *Konformitet- En jämförelse mellan kvinnor och män*. Luleå tekniska universitet

Bråkenhielm, Görel (2008) Ingen gympa för mig! En undersökning av skälen till att elever inte deltar i ämnet idrott och hälsa. *Svensk Idrottsforskning*, nr 2, s. 30-33.

Eisele, Per (2003). *Experimentell och tillämpad socialpsykologi*. Lund: Studentlitteratur

Jönsson, Maria (2007). *Att inte delta. En kvalitativ studie om elevers bevekelsegrunder för att avstå från undervisningen i ämnet idrott och hälsa*. Högskolan i Halmstad. Sektionen för lärarutbildning

Lalander, Philip & Johansson, Thomas (2007). *Ungdomsgrupper i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur

Larsson, Håkan mfl (2010). *Jämställda villkor i idrott och hälsa med fokus på flickors och pojkars måluppfyllelse*. <http://www.itis.gov.se/content/1/c6/02/33/42/SKOJ-rapport.pdf> [2011-05-02]

Lindbom, Karin (2010-05-04). Ett rent nöje. *Idrottslärares*. <http://www.lararnasnyheter.se/idrottslararen/2010/05/04/rent-noje> [2011-05-02]

Otterbeck, Jonas (2000). *Islam, muslimer och den svenska skolan*. Lund: Studentlitteratur

Patel, Runa & Davidson, Bo (2003). *Forskningsmetodikens grunder- att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur

Rees, R., Kavanagh, J., Harden, A., Shepard, J., Bruntun, G., Oliver, S., & Oakley, A (2006). Young people and physical activity: a systematic review matching their views to effective interventions. *Health education research*, 21, s. 806-825.

Skolverket. *Kursplan för idrott och hälsa*. <http://www.skolverket.se/sb/d/2386/a/16138/func/kursplan/id/3872/titleId/IDH1010%20-%20Idrott%20och%20h%E4lsa> [Hämtat: 2011-03-25]

Slättberg, Johan (2010). Dusch och exponering får inte bli ett hinder. *Idrottslärares*. Nr. 2/10 s. 31

Vetenskapsrådet. *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

Bilaga 1

Litteratursökning

Syfte och frågeställningar:

Syftet med undersökningen är att se varför eleverna inte duschar efter idrott och hälsa lektionerna och vad lärarna har för syn på det.

- Varför duschar eleverna inte efter idrottslektionerna?
- Finns det någon skillnad mellan pojkar och flickor?
- Hur förhåller sig lärarna till att eleverna inte duschar?

Vilka sökord har du använt?

Idrott, elever, dusch, exponering, omklädningsrum, idrott och hälsa, skolan, kultur, idrott och hälsa, idrottslärare, läroplan

Var har du sökt?

Google Scholar, Google

Sökningar som gav relevant resultat

Google Scholar: Idrott och hälsa dusch
Google Scholar: Dusch och exponering
Google: Idrott elever dusch
Google: Dusch och exponering

Kommentarer

Det var svårt att hitta material om tidigare forskning om mitt ämne. Jag hittade därför examensarbeten som rörde ämnet och tittade på deras referenser.

Bilaga 2

Intervjufrågor elever

Brukar du/ni duscha efter idrotten?

Brukade ni duscha förut? Varför slutade ni?

Duschar dina kamrater efter idrotten?

Brukar du avstå från undervisningen för att slippa duscha?

Hur upplever ni miljön i omklädningsrummet och duschen?

Varför duschar du/ni inte?

Intervjufrågor lärare

Varför tror du inte att eleverna duschar?

Hur viktigt tycker du det är att eleverna duschar? Varför?

Gör ni något för att försöka ändra på det?

Vem har ansvaret att undervisa om hygien?

Ligger dusch och ombytnings tid på lektionstid?

Tror du att elevernas kulturella bakgrund påverkar duschningen?